

MATTHEW LEVERING

Was the Reformation a Mistake? Why Catholic Doctrine Is Not Unbiblical

© Published by arrangement with the Zondervan Corporation
L.L.C a subsidiary of HarperCollins Christian Publishing, Inc.
© 2022 by Editura Galaxia Gutenberg

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LEVERING, MATTHEW

A fost Reforma o eroare? De ce doctrina catolică nu este nebiblică /
Matthew Levering; trad. din lb. engleză de Gheorghe Fedorovici. - Târgu Lăpuș:
Galaxia Gutenberg, 2022
ISBN 978-973-141-986-2

I. Fedorovici, Gheorghe (trad.)

2

EDITURA GALAXIA GUTENBERG

435600 Târgu-Lăpuș, str. Florilor nr. 11

Tel.: 0723-377 599, 0733-979 383

E-mail: contact@galaxiagutenberg.ro

A FOST REFORMA O EROARE?

De ce doctrina catolică nu este nebiblică

Traducerea din limba engleză de
Gheorghe Fedorovici

Galaxia Gutenberg
2022

Cuprins

Introducere	9
Moduri de argumentare biblică garantate biblic: o schiță sumară.....	17
Neghină și grâu: Reforma în context.....	28
Ce este și ce nu este această carte	30
 Capitolul 1	
Scriptura	35
Preocuparea lui Luther	36
Reflecție biblică.....	47
 Capitolul 2	
Maria	59
Preocuparea lui Luther	60
Reflecție biblică.....	65
 Capitolul 3	
Euharistia	85
Preocuparea lui Luther	86
Reflecție biblică.....	94
 Capitolul 4	
Cele Șapte Sacramente	105
Preocuparea lui Luther	106
Reflecție biblică.....	118
 Capitolul 5	
Monahismul	131
Preocuparea lui Luther	132
Reflecție biblică.....	137

Capitolul 6	
Justificarea și meritul	145
Preocuparea lui Luther	146
Reflecție biblică.....	156
Capitolul 7	
Purgatoriul	171
Preocuparea lui Luther	172
Reflecție biblică.....	180
Capitolul 8	
Sfinții.....	191
Preocuparea lui Luther	192
Reflecție biblică.....	199
Capitolul 9	
Papalitatea	211
Preocuparea lui Luther	211
Reflecție biblică.....	217
Concluzie	231

Introducere

Când mă gândesc la Reformă, mă gândesc mai întâi la rudele, prietenii și cărturarii protestanți care mi-au oferit atât de multe în viața mea și în munca teologică. În măsura în care rămânem divizați eclezial și doctrinar, acest lucru este tragic și nu este în acord cu testamentul încredințat de Isus ucenicilor „ca toți să fie una” (Ioan 17, 21). Cu toate acestea, datorită tuturor înțelegerilor minunate și a modelelor inspiratoare de viață pe care le-am câștigat de la creștinii protestanți și de la marii gânditori protestanți din trecut și prezent, nu mă pot gândi la Reformă doar în termenii diviziunii tragice.

Întrucât păstrez poziții doctrinare catolice, consider că reformatorii au făcut unele greșeli doctrinare; acest lucru va deveni clar în cele nouă capitole ale cărții. Cu toate acestea, eu nu văd în Reformă „o greșală”. Credința și exemplul trăit al prietenilor mei protestanți cu greu ar putea fi reduse la „o greșală” și nici ideile lor scripturale și teologice profunde nu sunt rodul unei simple „greșeli”. Dumnezeu face ceva pozitiv, ceva mai mult decât „a scoate binele din rău” (deși Dumnezeu face și așa ceva), care va contribui la bogăția unității Bisericii lui Cristos – chiar dacă această lucrare divină se va realiza doar în împlinirea eshatologică finală a tuturor lucrurilor, mai degrabă decât, așa cum sper și mă rog, prin reunirea creștinilor separați într-o singură biserică chiar în zilele noastre. Sunt profund recunoscător pentru accentul pus de Reformă asupra iubirii în Scriptură, asupra autorității Cuvântului lui Dumnezeu, mântuirii prin harul lui Dumnezeu, predicării Evangheliei, studiului Bibliei

și credinței personale și asupra relației cu Cristos.¹ Aceste lucruri au fost prea des înțelese de la sine sau neglijate de catolici atât în urmă cu cinci sute de ani cât și astăzi, iar Reforma continuă să aducă aceste elemente centrale ale creștinismului în atenția tuturor creștinilor.

Mi-am propus două lucruri în această carte. În primul rând, deoarece cartea a fost cerută de editura Zondervan pentru aniversarea a cinci sute de ani de la cele Nouăzeci și cinci de teze ale lui Martin Luther, mă concentrez asupra a nouă probleme ridicate de Luther la începutul Reformei, care continuă să-i separe pe catolici și protestanți. Aceste nouă probleme sunt următoarele: Scriptură, Maria, Euharistia, existența a șapte sacrameente, monahism, justificare și merit, purgatoriu, sfinți și papalitate. Nu susțin că aceste probleme sunt singurele care împart catolicii și protestanții, dar ele sunt printre cele mai semnificative. Astfel, Luther este folosit aici pentru a expune principalele preocupări protestante cu privire la doctrina catolică. Cartea nu intenționează să fie un dialog între Luther și teologia catolică.² Am organizat această carte în nouă capitole,

¹ După cum subliniază cu deosebită apreciere Louis Bouyer, C.O., „am putea spune că închinarea protestantă este în esență o auzire a Cuvântului lui Dumnezeu într-o atmosferă de credință și adorare, iar această auzire este menită să trezească răspunsul ascultării în credință, exprimată în rugăciune care încearcă să îmbrățișeze întreaga viață... Relații directe, familiare, de la inimă la inimă, în raport cu Dumnezeu, relații create, susținute, reînnoite neîncetat prin citirea individuală a Bibliei, prin rugăciune către Dumnezeu, care este resimțită, mai presus de toate, ca un răspuns la propriul Lui Cuvânt – aceasta, considerată ca sursa sa, văzută în inima sa vie, este spiritualitatea protestantă” (Bouyer, *The Word, Church, and Sacraments in Protestantism and Catholicism* [San Francisco, Ignatius, 2004], p. 14-15).

² Un astfel de dialog ar trebui să-l examineze pe Luther în contextul său și să angajeze, de asemenea, domeniile în care atât luteranii, cât și catolicii nu mai susțin opinii (cum ar fi anti-iudaismul virulent) care erau răspândite în urmă cu cinci sute de ani.

fiecare dintre acestea începând prin a oferi o schiță în miniatură a preocupărilor lui Luther cu privire la o anumită problemă. În fiecare capitol încerc să rezum în cuvintele lui Luther motivul pentru care a respins pozițiile catolice cu privire la aceste nouă probleme. După cum va deveni limpede, motivul principal a fost că el a găsit aceste poziții specifice ale Bisericii Catolice ca fiind în dezacord cu Cuvântul scriptural al lui Dumnezeu.³ Deși retorica lui Luther poate fi polemică (după cum era practica obișnuită în vremea sa),⁴ el articulează atent preocupările doctrinare pe care protestanții le împărtășesc astăzi.

În al doilea rând, în fiecare capitol ofer o reflecție biblică, abordând domeniul specific de interes identificat în prima secțiune a capitolului. Reflecțiile mele biblice urmăresc să abordeze preocupările doctrinare ale Reformei nu prin intermediul unei recuperări istorice ulterioare (de exemplu, din perspectiva Conciliului Tridentin), ci oferind propria mea reflecție contemporană asupra Scripturii, menită să transmită câteva temeuri biblice în privința motivelor pentru care noi, catolicii, asumăm pozițiile doctrinare specifice nouă. Menționez aici, pentru a folosi în scopuri proprii, una dintre formulările lui N. T. Wright: „Acest lucru este foarte important pentru cei care, ca și mine, cred că este vital să-și întemeieze credințele proprii în Scriptură.”⁵ Aș adăuga că o astfel de întemeiere biblică nu

³ Pentru un portret apreciativ al naturii și influenței înțelegerii lui Luther a Cuvântului scriptural al lui Dumnezeu, vezi *Martin Luther and the Enduring Word of God: The Wittenberg School and Its Scripture-Centered Proclamation* (Grand Rapids, MI, Baker Academic, 2016).

⁴ Vezi de exemplu limbajul extrem de polemic al lui Thomas More, *Responsio ad Lutherum*, ed. John M. Headley, trad. sora Scholastica Mandeville, în *The Complete Works of St. Thomas More*, vol. 5, pct. 1 (New Haven, CT, Yale University Press, 1969).

⁵ N.T. Wright, *Surprised by Hope: Rethinking Heaven, the Resurrection, and the Mission of the Church* (New York, HarperCollins, 2008), p. 173. Wright

ar trebui concepută într-un mod care să excludă, chiar și numai teoretic, nevoia pentru vocea Bisericii (așa cum ar fi de acord majoritatea protestanților).⁶ Scriptura însăși face limpede această necesitate, după cum vedem în descrierea din Fapte, cap. 15 a sinodului apostolilor și bătrânilor din Ierusalim care a dezbătut adevărul predicării lui Pavel și Barnaba. Prin urmare, fundamentarea biblică adecvată nu ar trebui să se limiteze la textele-dovadă din Biblie, cu toate că textele biblice sunt centrale și necesare. În schimb, la fel ca în Fapte, cap. 15, fundamentarea biblică adecvată este inseparabilă de reflecția doctrinară a Bisericii asupra realităților prezentate în textele biblice relevante, deoarece Cristos ne vorbește prin Scriptură atât ca indivizi, cât și ca

argumentează împotriva doctrinei catolice a mijlocirii sfinților în starea intermediară dintre moarte și învierea generală și implicația este că catolicii nu își fundamentează suficient convingerile în Scriptură. Cu toate acestea, sunt foarte de acord cu un punct pe care Wright îl susține în altă parte: „sintagma «autoritatea scripturii», atunci când este elucidată, oferă o imagine a planului suveran și salvator al lui Dumnezeu pentru întregul cosmos, inaugurat dramatic de Isus însuși și care acum urmează să fie implementat prin viața spirituală a bisericii, *văzută în mod precis ca o comunitate de lectură a scripturilor*” (Wright, *The Last Word: Beyond the Bible Wars to a New Understanding of the Authority of Scripture* [New York, HarperCollins, 2005], p. 114).

⁶ Joseph Ratzinger susține că există o tensiune în gândirea lui Luther, una care este prezentă și în celelalte curente ale Reformei. „În ciuda radicalismului întoarcerii la principiul «numai Scriptura», Luther nu a contestat validitatea crezurilor creștine din vechime și în felul acesta a lăsat în urmă o tensiune interioară care a devenit problema fundamentală în istoria Reformei. ... Scriptura este Scriptură numai atunci când trăiește în subiectul viu care este Biserica” (Ratzinger, *The Spirit of the Liturgy*, trad. John Saward [San Francisco, Ignatius, 2000], p. 167). Pentru o relatare nuanțată despre sola scriptura, care ține cont de tensiunea ecleziologică enunțată de Ratzinger, dar susținând că Reforma are în sine resursele necesare pentru rezolvarea acestei tensiuni, vezi Kevin J. Vanhoozer, *Biblical Authority after Babel: Retrieving the Solas in the Spirit of Mere Protestant Christianity*. (Grand Rapids, MI, Brazos, 2016).

biserică-trup al Său.⁷ Prin urmare, ceea ce fac în reflecțiile mele biblice simple este să încerc să exemplific, foarte sumar, câteva elemente de bază ale raționamentului biblic catolic în legătură cu doctrinele controversate care i-au divizat pe creștinii din Occident în ultimii cinci sute de ani. Procedând astfel, îmi arăt acordul cu Louis Bouyer asupra faptului că „afirmațiile teologiei protestante cu privire la transcendența unică a Cuvântului lui Dumnezeu așa cum este exprimat în Sfânta Scriptură”, transmit „cea mai sănătoasă tradiție catolică... Sfântul Toma din Aquino afirmă în mod apăsător că singura bază posibilă pentru orice afirmație doctrinară este Cuvântul lui Dumnezeu și, în plus, Cuvântul lui Dumnezeu, așa cum este formulat numai de Scriptură sub inspirație divină directă.”⁸

⁷ Aici sunt de acord cu următoarea remarcă a lui Keith L. Johnson, chiar dacă aș dori să o dezvolt astfel încât să subliniez mai clar modul comunitar/eclezial în care Dumnezeu vrea să vorbească fiecăruia dintre noi prin Scriptură: „Chiar dacă Biblia a fost scrisă într-un timp și un loc care se deosebesc mult de timpul și locul nostru, Dumnezeu ne vorbește prin ea pentru a ne aduce la mântuire în Hristos... Dumnezeu ne vorbește personal prin Scriptură, nu doar pentru a ne informa despre adevărata natură a realității, ci și pentru a ne chema să trăim în această realitate și să o facem casa noastră” (Johnson, *Theology as Discipleship* [Downers Grove, IL, InterVarsity, 2015], p. 157).

⁸ Bouyer, *The Word, Church, and Sacraments in Protestantism and Catholicism*, p. 23-24. Vezi și Chris R. Armstrong, *Medieval Wisdom for Modern Christians: Finding Authentic Faith in a Forgotten Age with C. S. Lewis*, (Grand Rapids, MI, Brazos, 2016). Totuși, această poziție nu exclude „tradiția” înțeleasă în mod corespunzător, deoarece Scriptura nu poate fi separată de comunitatea apostolică vie (biserica) în care a fost scrisă, proclamată liturgic și formată canonic și în care „întreaga moștenire a apostolilor” a fost transmisă mai departe (Yves Congar, O.P., *The Meaning of Tradition*, trad. A. N. Woodrow [San Francisco, Ignatius, 2004], p. 22). După cum arată Congar raportându-se la Părinții Bisericii, nimeni nu ar trebui să-și imagineze „tradiția apostolică orală ca fiind transmiterea unor doctrine secrete șoptite din gură în gură de la o generație la alta” (Congar, p. 37).

Atât cititorii protestanți, cât și cei catolici pot fi oarecum frustrați de abordarea mea. De ce petrec atâtă timp în fiecare capitol subliniind preocupările lui Luther fără ca apoi să-i răspund direct? De ce mă concentrez mai degrabă pe Luther și nu îl includ și pe Calvin și de ce tratez lucrările timpurii mai polemice ale lui Luther, mai degrabă decât, de exemplu, catehismele sale doctrinare? De ce reflecțiile mele biblice se desfășoară adesea într-un stil indirect și deseori (deși nu întotdeauna) le lipsește ascuțimea argumentativă, ca să nu mai vorbim despre rigoarea doctrinară sistematică? De ce nu explic la începutul fiecărui capitol care este poziția catolică cu privire la problema disputată astăzi și de ce nu prezint progrese ecumenice importante, cum ar fi *Declarația comună privind doctrina justificării*? Mai mult, îmi imaginez oare că reflecțiile mele biblice vor schimba modul cuiva de a gândi? Nu-mi dau seama că protestanții pur și simplu nu acceptă concluziile exegetice pe care le trag catolicii în formularea doctrinelor controversate?

Am adoptat această abordare dublă din următoarele motive. În primul rând, într-o carte care trebuia să fie destul de scurtă, am dorit să descriu anumite preocupări fundamentale protestante – articulate paradigmatic de Luther chiar de la începutul Reformei – despre punctele de vedere catolice despre Scriptură, Maria, Euharistia, papalitate și așa mai departe. Prin intermediul prozei puternice a lui Luther, am vrut să clarific de ce aceste preocupări sunt atât de importante încât continuă să împartă creștinii astăzi, în ciuda progreselor ecumenice semnificative din secolul trecut. În al doilea rând, de vreme ce insistența cu privire la fidelitatea față de Cuvântul scriptural guvernează preocupările lui Luther, am vrut să-mi clarific acordul cu el în ceea ce privește fidelitatea față de Cuvântul scriptural. Prin urmare, nu am vrut să expun din perspectivă dogmatică poziția catolică; mai degrabă, părea

mai just să ofer un raționament biblic (cu care Luther ar fi de acord în mare parte) care oferă temeuri – nu prin sine, ci așa cum este contextualizat în cadrul comunității liturgice și interpretative vii de-a lungul secolelor – pentru pozițiile catolice în privința celor nouă probleme contestate.

Sunt conștient de faptul că unele dintre modurile de raționament biblic pe care le folosesc nu sunt acceptate de mulți exegeți astăzi și știu că uneori argumentele mele depind de interpretări ale unor anumite pasaje biblice pe care majoritatea exegeților de astăzi le interpretează diferit. De asemenea, recunosc că mulți cititori protestanți și unii cititori catolici nu vor fi, în general, convinși de reflecțiile mele biblice. Într-adevăr, aceste scurte reflecții biblice, în timp ce se străduiesc să arate că pozițiile catolice nu sunt nebiblice, nu urmăresc să convingă protestanții că pozițiile catolice sunt de fapt corecte; ar trebui făcută mult mai multă muncă pentru a avansa argumente pentru un obiectiv atât de înalt. Dacă m-aș gândi că o scurtă carte a mea ar uni protestanții și catolicii în privința acestora nouă probleme disputate după cinci sute de ani de diviziune, ar trebui să fiu complet nebun.

În opinia mea, problema ecumenică inerentă este ceea ce constituie dovada biblică pentru o judecată doctrinară a adevărului. Din perspectivă ecumenică, deci, esențialul este să percepem modul în care o judecată doctrinară catolică apare din Scriptură pe baza unor moduri de raționament biblic care să fie totodată justificate biblic.⁹ Doctrina catolică ia naștere din Scriptură, dar o face printr-un proces conjugat, deopotrivă liturgic și comunitar de „gândire cu” Scriptura în moduri care nu pot fi reduse la o apelare la

⁹ Bineînțeles, nu sugerez că protestanții sau romano-catolicii sunt nediferențiați atunci când vine vorba despre categoria de raționamente biblice care pot fi privite ca „justificate”.